

Itsehallintoalueen valmistelutilaisuus Etelä-Savossa,
Mikkeli 19.4.2016

Aluehallinnon uudistaminen

Timo Kietäväinen
varatoimitusjohtaja

Kuntien, maakuntien ja valtion välinen työnjako

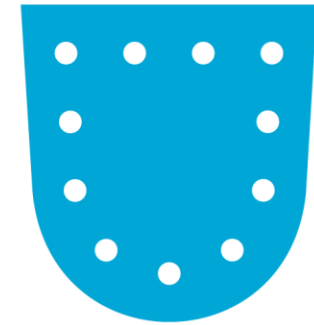
KUNTA

- Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen
- Elinvoiman edistäminen
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
- Opetus- ja kulttuuri-palvelut
- Tekniset palvelut
- Yleisen toimialan palvelut
- Muut palvelut

ITSEHALLINTOALUE

- Alueellinen demokratia, osallistuminen ja vaikuttaminen
- Integroidut sosiaali- ja terveyspalvelut
- Palo- ja pelastustoimi
- Maakuntaliitot
- Osa ELY-keskusten tehtävistä
- Mahdollisesti ympäristö-terveydenhuolto
- Aluehallinnon rooli selviää lähiviikkoina ja -kuukausina

VALTIO

- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset
- Aluehallintovirastot
- Työ- ja elinkeinotoimistot
- Poliisi, tulli ja oikeuslaitos
- Verotoimistot
- Kela
- jne.

Kuntien tehtäviä uudistuksen jälkeen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Paikallisen identiteetin ja demokratian edistäminen

Elinvoiman edistäminen

Opetus- ja kulttuuripalvelut, mm.

- varhaiskasvatus
- esiopetus, perusopetus, lisäopetus, aamu- ja iltapäivätoiminta
- lukiokoulutus
- ammatillinen koulutus, ammatillinen aikuis-koulutus
- vapaa sivistystyö, yleinen kulttuuritoiminta, teatterit, orkesterit, museot
- liikunta, nuoriso
- kirjasto- ja tietopalvelu

Yleinen toimiala, mm.

- elinkeinoelämän edistäminen
- yhdistysten ja vapaan kansalaistoiminnan tukeminen
- työllisyyttä edistävät palvelut
- energiahuolto
- satamat
- tietoverkkojen rakentaminen ja ylläpito

Järj. vastuu maakunnalle

Tekniset palvelut, mm.

- maapolitiikka
- kaavoitus ja maankäytön suunnittelu
- liikenne, joukkoliikenne ja väylät
- vesihuolto
- jätehuolto
- energiantuotanto ja -jakelu
- rakennusvalvonta
- asuntotoimi

Muut palvelut, mm.

- maaseutuhallinto *maakunnalle*
- pitkäaikaistyöttömien työllistämiselvoite *järjestämisvastuu maakunnalle*

Tulevaisuuden kunta ja maakunta ovat konserneja

Konsernijohtaminen kuntoon!

Elinvoiman edistäminen on entistä tärkeämpää!

Maakunnan tehtävät*

1) Sosiaali- ja terveydenhuolto.

2) Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ennaltaehkäisevät palvelut ja asiantuntijapalveluiden tuki kunnille, ennaltaehkäisevä päihdetyö, terveydensuojelu sekä alueellinen alkoholihallinto ja tupakkavalvonta.

3) Pelastustoimi: pelastustoimen ja ensihoidon järjestäminen kuuluu viidelle yliopistosairaalaa ylläpitävälle maakunnalle sote-järjestämislainsäädännössä säädettyinä maakuntien yhteistyöalueittain. Maakunnat hoitavat pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä ja rahoittavat järjestämistä.

*Lähde: **Hallituksen päätös 5.4.2016**

<http://vnk.fi/documents/10616/2287640/Hallituksen+linjaus+maakuntahallinnon+teht%C3%A4v%C3%A4t+5.4.2016/101bc0ea-ca53-43a8-9252-c66e073bfe80>

Maakunnan tehtävät

4) Ympäristöterveydenhuolto ja elintarvikevalvonta, eläinten terveys ja hyvinvointi ja sen valvonta. Tehtävän hoitamiseen riittävät voimavarat omaava kunta voi kuitenkin sopia maakunnan kanssa järjestämisvastuun siirtämisestä tältä osin kunnalle (yleensä kaupunki). Siirtomahdollisuus edellyttäisi erityislain säännöstä sekä kriteerien määrittelyä laissa.

5) Aluekehittäminen ja sen rahoitus. Maakunta on jatkossa maakuntaliiton sijasta laissa tarkoitettu yleinen aluekehitysviranomainen ja hoitaa siten alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa aluekehitysviranomaiselle ja maakunnan liitolle säädetyt sekä ELY-keskuksille säädetyt aluekehittämisen tehtävät.

6) Alueellisten yhteispalveluiden järjestäminen ja kehittäminen.

Maakunnan tehtävät

7) Alueiden käytön ja rakentamisen ohjaus sekä kulttuuriympäristön hoito.

8) Alueellinen maakunnan liikennejärjestelmäsuunnittelu.

9) Joukkoliikenteen alueellinen suunnittelu ja järjestäminen sekä valtionavustustehtävät samoin kuin yksityisteiden valtionavustustehtävät. Tässä yhteydessä ei muuteta kunnille ja niiden yhteistyöelimille joukkoliikennelain mukaan kuuluvien tehtävien järjestämistä.

Maakunnan tehtävät

10) Maakunnallisen identiteetin, elinvoiman ja kulttuurin sekä hyvinvoinnin ja liikunnan edistäminen.

11) Elinkeinoelämän ja elinkeinojen sekä innovaatioympäristön kehittäminen ja rahoittaminen sekä siihen liittyvät yritys- ja neuvontapalvelut.

12) Maaseudun kehittäminen sekä maa- ja elintarviketalouden, maaseutuelinkeinojen ja maatilatalouden sekä kala- ja riistatalouden edistäminen ja rahoittaminen, viljelijätukitehtävät sekä näihin liittyvät palvelut.

13) Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalveluiden järjestäminen ja lomituksen paikallisviranomastehtävät.

Maakunnan tehtävät

14) Kasvintuotannon ja -terveyden valvonta.

15) Työ- ja elinkeinopalveluiden järjestäminen ja kotoutumisen edistäminen: TE-palveluissa palvelutuotantoa voidaan lailla tai laissa säädettyjen kriteerien täyttyessä sopimuksella osoittaa riittävät voimavarat omaavalle kunnalle (kaupunki) sekä yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoille. *TE-palveluiden järjestämisessä hyödynnetään järjestäjä - tuottaja -mallia, ml. työllisyys. Vuosina 2017 ja 2018 toteutetaan työnhakija- ja työnantajalähtöisen työllisyyspalvelun alueellisia kokeiluja.*

16) Erikseen säädettävät vesihuollon edistämisen ja suunnittelun, vesivarojen käytön ja hoidon sekä tulvariskien hallinnan tehtävät ja alueelliset luonnonvaratehtävät sekä huolehtiminen ympäristö-, vesihuolto- ja vesistötöiden toteuttamisesta samoin kuin vesien- ja merenhoidon tehtävistä.

17) Ympäristöä koskevan tiedon tuottaminen ja jakaminen sekä ympäristötietouden parantaminen.

Maakunnan tehtävät

18) Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaan kuuluva alueellinen varautuminen ja sen tukeminen ja yhteensovitus maakunnan tehtäviin kuuluvissa asioissa.

19) Rakennusvalvonta niissä maakunnissa, joissa maakunnan kaikki kunnat ovat yhteisellä sopimuksella päättäneet siirtää rakennusvalvonnan järjestämisen maakunnalle ja osoittaneet sille rahoituksen.

20) Maakunnan kaikkien kuntien kanssa yhteisellä sopimuksella maakunnan hoidettavaksi kuntien osoittamat, maakunnan tehtäväalaan liittyvät tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat samalla osoittaneet rahoituksen.

21) Muut maakuntien liittojen lain perusteella nykyisin hoitamat tehtävät. Maakunnat voivat edelleen kehittää näiden tehtävien hoitoa ja yhteistyötä niissä.

22) Maakunnan tehtäviin liittyvien kansainvälisten asioiden ja yhteyksien hoitaminen.

Maakuntien keskinäinen yhteistyö*

- Palveluiden alueellisen ja valtakunnallisen kokoamisen edellyttämää ja muuta maakuntien yhteistyötä julkisesti tuotettavissa palveluissa, tutkimus- ja kehittämistoiminnassa ja maakuntaa laajempaa palveluiden ja palveluverkon suunnittelua varten on **viisi yhteistyöaluetta**.
- Yhteistyöalueella siihen kuuluvat maakunnat laativat sote-järjestämislaisissa ja valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetyllä tavalla sote-yhteistyösopimuksen.
- **Pääkaupunkiseutu** muodostaa muusta maasta olosuhteiltaan ja tarpeiltaan poikkeavan väestökeskittymän. Mikäli pääkaupunkiseudun kaupungit tekevät näiden erityispiirteiden huomioimiseksi yhteisen ehdotuksen, on hallitus valmis arvioimaan lakiin otettavaa pääkaupunkiseudun erillisratkaisua.

*Lähde: Hallituksen päätös 5.4.2016 <http://vnk.fi/documents/10616/2287640/Sosiaali-+ja+terveydenhuollon+ja+aluehallintouudistuksen+linjaukset+5.4.2016/7382c141-45aa-433f-af74-6fc579e76de0>

Näkökulmia rahoituksesta

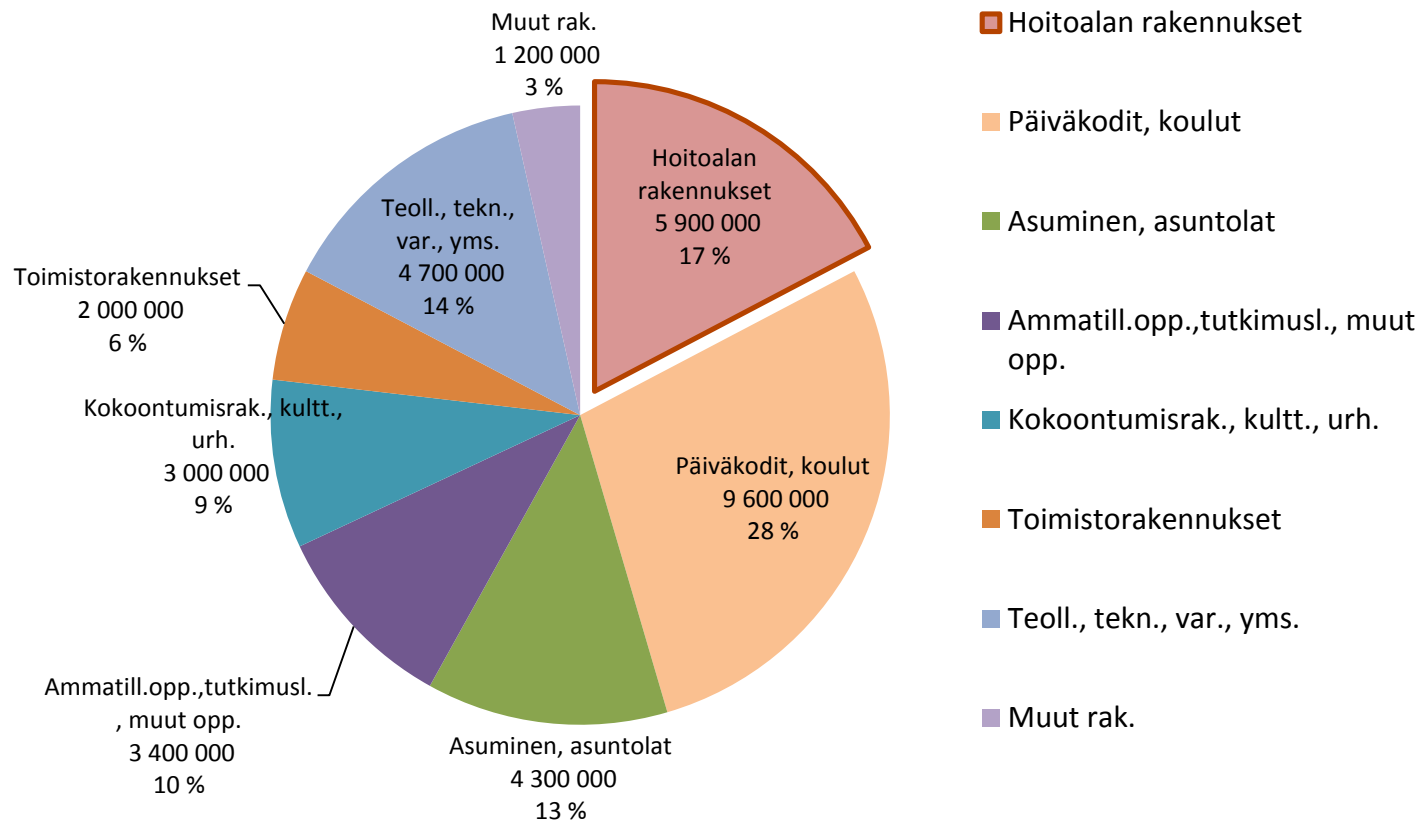
- Kuntien verotuloista yli 12 prosenttiyksikköä, eli yli puolet peruspalvelujen valtionosuuksista, sekä yli puolet kustannuksista ja henkilöstöstä, on siirtymässä maakuntiin sote-uudistuksen myötä.
- Kuntien rahoitusratkaisua ei voida tehdä valmisteluajan lyhyden vuoksi tässä vaiheessa toistaiseksi voimassa olevana, vaan joudutaan ottamaan käyttöön väliaikaismalli, joiden voimassaolon aikana valmistellaan kunnolla toimiva, toistaiseksi voimassa oleva malli.
- Myös maakuntien rahoitusmalli jää monelta osin keskeneräiseksi mm. auki olevasta maakuntaveroratkaisusta johtuen.

Näkökulmia sote-kiinteistöjen muun omaisuuden siirrosta

- Hallitus päätti 5.4.2016 että kuntien ja kuntayhtymien sote-omaisuus siirretään maakunnille ns. osittaista jakautumismallia käyttäen.
- Lakisääteisten kuntayhtymien omaisuus ja velat siirtyvät maakunnille/yhtiölle ja kunnilta vuokrataan niiden omistuksessa olevat tilat tarpeen mukaan.
- Hallituksen lupaus: Kuntien käyttämättä jäävät kiinteistöt eivät jää yksittäisten kuntien rasiitteeksi.

Kuntien ja kuntayhtymien sekä kuntien liikelaitosten rakennukset

(pinta-alat, m²) 2013 tietojen mukaan (Tilastokeskus)

Valinnanvapaus*

- Maakunta vastaa järjestäjänä viranomaistehtävistä sekä koko palvelujärjestelmän toimivuudesta ja perusoikeuksien toteutumisesta. Julkista valtaa käytetään virkavastuulla.
- Maakunta tuottaa tarvittavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut itse tai yhdessä muiden maakuntien kanssa tai voi käyttää yksityisen tai kolmannen sektorin palveluita.
- Hallituksen 7.11.2015 linjauksen mukaisesti luodaan valinnanvapauslainsäädäntö, joka mahdollistaa, että käyttäjä valitsee itse palveluiden julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin tuottajan. Valinnanvapaus toteutetaan pääsääntönä perustasolla ja soveltuvin osin erikoistason sote-palveluissa.
- Maakunta erottaa aidosti järjestämisen ja tuotannon eri organisaatioihin.
- Maakuntia kannustetaan sote-palvelutuotannon monipuolistamiseen.

*Lähde: Hallituksen päätös 5.4.2016 <http://vnk.fi/documents/10616/2287640/Sosiaali-+ja+terveydenhuollon+ja+aluehallintouudistuksen+linjaukset+5.4.2016/7382c141-45aa-433f-af74-6fc579e76de0>

Näkökulmia valinnanvapaudesta

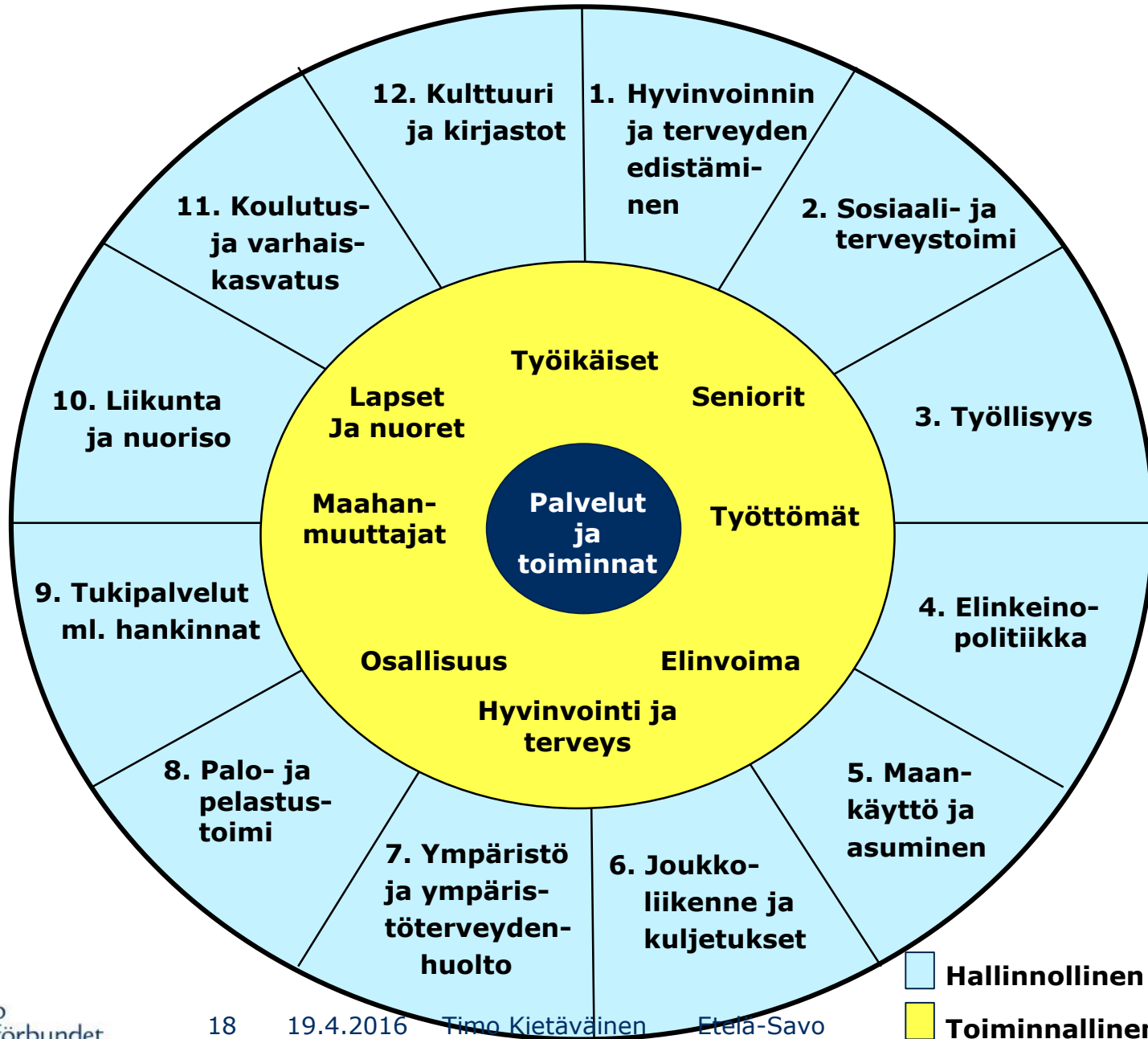
- Omaa tuotantoa koskee markkinoilla olevan toiminnan osalta yhtiöittämisvelvoite
-> maakunnista tulee konserneja
- Kuinka saavutetaan kustannussäästöt
- hallituksen tavoite 3 mrd euroa vuosina 2019-2029?
- Kuinka turvataan palveluiden tasapuolinen saatavuus alueellisesti ja sosiaaliryhmittäin?
- Kuinka turvataan maakuntiin siirtyvän henkilöstön asema? (Yli 200 000 henkilöä).
- Kuinka turvataan eläkkeiden rahoitus?

Muita muutoksia

- KT:n toimiala laajenee maakuntiin siten, että KT neuvottelee ja päättää maakuntatyönantajien puolesta työmarkkinasopimuksista.
- Kevan toimiala laajenee maakuntiin siten, että maakunnista tulee Kevan jäsenyhteisöjä ja että maakuntien määräysvallassa olevat yhteisöt voivat hakea Kevan jäsenyyttä.

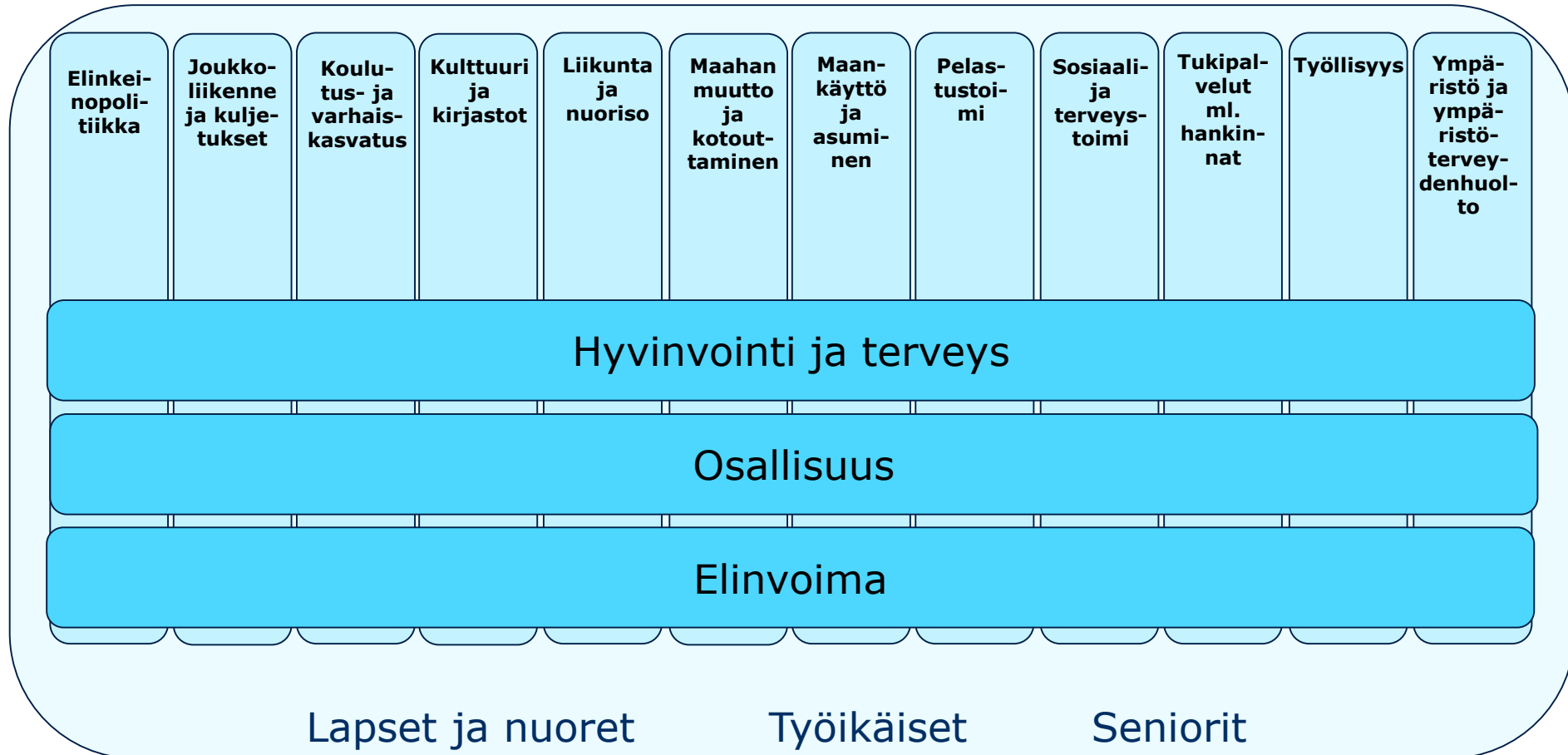
Kuntien ja maakunnan rajapinnoista

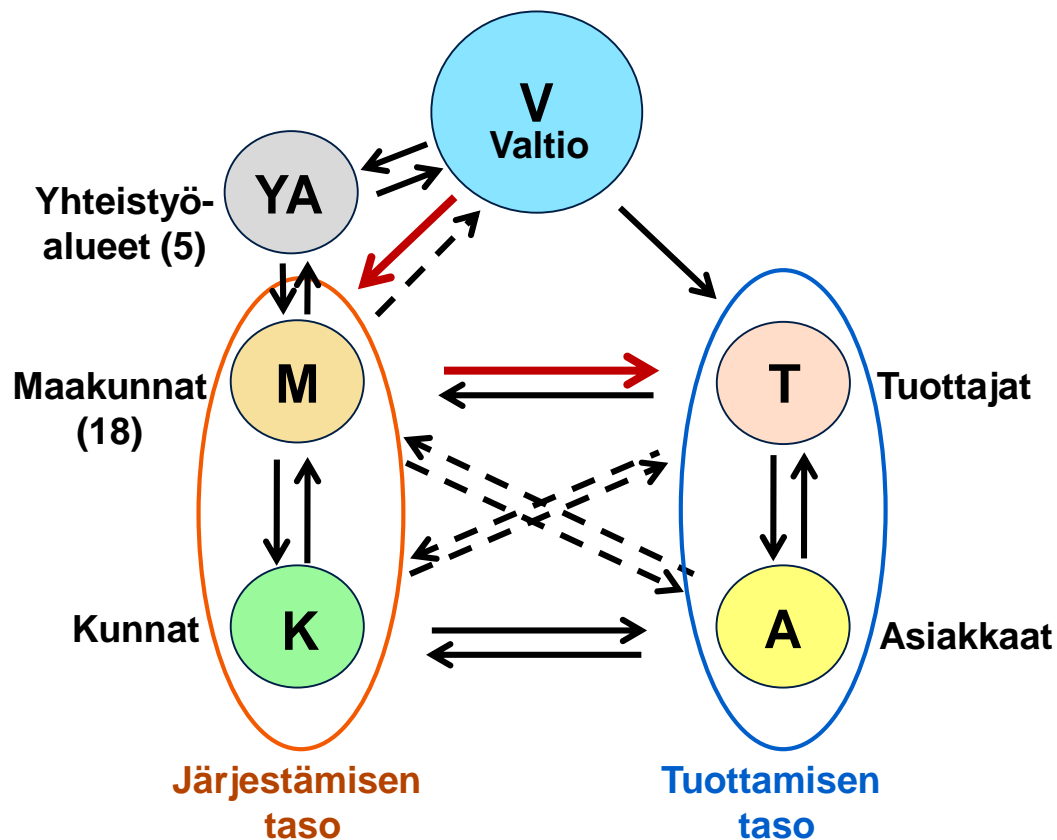
Kuntien ja maakunnan rajapinnoista

Rajapintojen tyypittelyä:

1. Toiminnalliset rajapinnat, esim. tukipalvelut ja hankinnat
2. Sektorirajapinnat, esim. elinkeinopolitiikan rajapinnat
3. Hyvinvointirajapinnat, osallisuusrajapinnat ja elinvoimaraajapinnat
4. Kunnan tehtävät, joissa erityinen tarve rajapintayhteistyöhön
5. Maakunnan tehtävät, joissa erityinen tarve rajapintayhteistyöhön

Rajapintatarkastelua 5.4.2016 hallituksen linjausten jälkeen

1. Valtio on vahva vaikuttaja maakuntiin päin
2. Maakunnilla on palveluiden järjestäjinä *mahdollisuudet* olla vahvoja toimijoita
3. Kunnan asema riippuu kytkennästä maakuntaan, tuottajiin ja asiakkaisiin
4. Maakunta joutuu erottamaan järjestämisen ja tuottamisen (yhtiöittäminen)
5. Asiakkaiden ja tuottajien välisestä kytkennästä tulossa näillä näkymin merkittävä
6. Asiakkaiden valinnanvapaus korostuu erityisesti siellä, missä on suuret markkinat

Kiitos mielenkiinnosta!

timo.kietavainen@kuntaliitto.fi

1.5.2016 lukien: timo.kietavainen@keva.fi

**Lisäinfoa kunnista ja Kuntaliitosta:
www.kunnat.net**

